ՄԱՆՐԱԼՈՒՐՔ

Աշխարհիս ամենամեծ շինքը:

Ամերիկա՝ Մինեէապոլիս, սկսած է հսկայագործ շէնք մը շինուիլ, որուն քով Նիւ Եորքի երկու հռչակաւոր աշտարակներ գաւակիներով պանդոկներն խեղճ խղճիներ են: Այս նոր շէնքն կը նմանի հսկայ աշտարակի մը՝ անթիւ պատուհաններով: Ունի քսանուութիւր գաւակիներ, վեր կելլուի 12 շրջեշարժ վերամբարձ գործեզք: Այս ամէն մէկ գործիքն փաբրիկ սրահի մը կը նմանի, ունի մէջն իւր կառավարիչն եւ շրջեկաբի մը պէս կը գործէ այս ուղղագիծ ճամբուն վրայ: Շէնքն ունի 728 մեծ սրահ, ամէնն ալ փողոց նայող: Շէնքին մէջ տեղն վարէն մինչեւ վեր երկու երկաթի սանդուխ կայ, որ պիտի գործածուի եթէ ըստ պատահման վերամբարձ գործիքներն չգործեն: Տանիքն ապակիէ է եւ վերէն մինչեւ վարի գաւիթը լոյս կու տայ: Սենեակներու յատակն ու սրամերկաթի է: Վերամբարձ գործիքներն կէս վայրկենի մէջ մինչեւ քսանուութերորդ գաւակիներ կը հասնեն, ուստի այս բարձրութեան աւելի շուտով մարդ կ'ելլէ՝ քան հասարակ տան մ'առաջին գաւակիներն: Շէնքին ճարտարապետն ասով մեծ գիւտ մ'ըրած է արժան տուն շինելու. վասն զի ասով երկրի պլլեւայլ հարկերէ ազատ՝ մարդ կրնայ մինչեւ ամպերն տներ շինել, քանի որ օգն հարկէ ազատ է տակաւին: Ասով մեծ քաղաքներուն մէջ օրէօր աճող երկրի հարկերուն առջեւ կ'առնուի, եւ կրնանք այսուհետեւ արժան տներ շինել, քաղաքներու մէջ դէպ ի բարձրութիւն ելլելով, գետնի մէջ յերկայնութիւն տարածուելով:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Սեպտեմբեր ամսոյն նորագոյն լրերն ու քաղաքագիտաց խօսակցութիւնները բաւական ուրախարար լոյս կը սփռին ընդհանուր քաղաքականութեան վրայ, որոնցմէ կրնանք հետեւցընել, թէ Եւրոպայի խաղաղական վիճակը՝ գոնէ բաւական ժամանակուան համար հաստատուած է, թէեւ ոչ ոք կրնայ ուրանալ, որ յանկարծական դիպուածք կարող են սակաւ ժամանակի մէջ պարագաները փոփոխել եւ չկարծուած խնդրոց եւ երկպառակութեանց առիթ տալ: Ցընդհանուրն կրնանք հաստատել, որ Եւրոպայի իշխանաց՝ մանաւանդ Գերմանիոյ երիտասարդ Կայսեր՝ խաղաղութիւնը պահպանելու ձիգն ու ջանքն ի դերեւ չելլալ, որուն ապացոյցները Սեպտեմբեր ամսոյն մէջ ըստ բաւականի տեսանք:

Այս նպատակաւ էր անշուշտ Քրիսքի՝ Իտալիոյ պաշտօնէից՝ գահերիցուն Պիզմարք իշխանին այցելութեան երթալը, նոյնպէս Աւստրիոյ Արտաքին գործոց պաշտօնէին՝ Քալնոքի կոմսին Պիզմարք իշխանին հետ տեսնելուը: Ծանօթ չէ հասարակութեան մանաւանդ Քալնոքի կոմսին այցելութեան պատճառը, սակայն սովորականէն կրնանք հետեւցընել, որ ինչպէս ամէն տարի՝ այսպէս ալ այս տարի Քալնոքի կոմսը Պիզմարք իշխանին հետ տեսակցեցաւ ի մանաւորի յառաջուան նիգակակցութիւնն ամրապնդելու եւ ասով ընդհանուր խաղաղական վիճակը պահպանելու համար:

Աւստրիա-Հունգարիա կը պատրաստուի Գուլիելմոս Բ. Գերմանիոյ Կայսրը Վիեննա ամենայն շքեղ փառաւորութեամբ ընդունելու: Կայսրը պիտի Տանի Վիեննա հոկտեմբեր 3ին: Ստուգիւ զարմանալի է երիտասարդ Կայսեր ցուցած աշխոյժն ու եռանդն Եւրոպայի արքունեաց այց ելլելու եւ տոն առիթ, բոլոր իշխանները յորդորելու Եւրոպայի խաղաղութեան պահպանման: Այս նպատակաւ Ռուսիոյ, Շուէտի եւ Դանիմարքայի արքունեաց այցելութեան երթալէն ետքն՝ այժմ տեսակցեցաւ Վիլհելմիէրկի եւ Գաւիերայի թագաւորաց հետ, որմէ ետու պիտի գայ Վիեննա իւր վարդմի քարեկամութեան ցոյցն յայտնելու, զի թանկագին Յովսէփ Կայսրը, զոր իբրեւ իւր մեծարոյ հայրը կը յարգէ ու կը պատուէ, իւր այցելութեամբը մեծարելու եւ երկու պետութեանց մէջ դրուած նիգակակցութեան իւր կայսերական հաստատութիւնը տալու եւ երկու ազգերն իրարու հետ սերտիւ կապելու:

Գուլիելմոս Կայսրն երկաթ պիտի շմնայ ի Վիեննա, այլ ասկէ ուղղակի Իտալիա պիտի անցնի Թագաւորին եւ Մ. Քահանայապետին այց ելլելու համար:

Վախճանեալ Փրեդերիկոս Գ. Գերմանիոյ Կայսեր յիշատակագրաց հրատարակութիւնը Գերմանիա մեծ խռովութիւն յարոյց:

Մեզի ծանօթ լրերէն որչափ կրնանք հետեւցընել, սոյն հրատարակեալ յիշատակագիրները վաւերական չեն. եւ հրատարակողաց մի միայն նպատակն է խռովութիւն զարթուցանել եւ գերմանիա օտար տէրութեանց առջեւ կասկածելի ընել:

Պիզմարք իշխանն այսպիսի անխոնեմ ու յանդուգն հրատարակութիւնն իմմանալուն պէս Վեհափառ Կայսեր ծանոց բոլոր խնդիրն եւ անոր առջեւը ընելով մեծ վտանգն ու վնասակարութիւնը՝ խնդրեց վեհափառ Կայսրմէ, որ իրեն հրաման տայ հրատարակողաց դէմ ամենայն խստութեամբ վարուելու եւ բոլոր հեղինակը գտնելու: Իրոք ընդունելով լիուլի իշխանութիւն Վեհափառ Կայսրմէ արգելեց տպուած օրինակաց վաճառումն եւ օրինակները յարքունիս գրաւեց:

Ըստ նորագոյն լրոց սոյն հրատարակութեան բուն հեղինակը ձերբակալուած եւ արդէն տէրութեան դատաւորաց ձեռքը մատնուած է. սակայն դատին մանրամասնութիւն վրայ տեղեկութիւն չունինք, որովհետեւ խիստ գաղտնիք պահել պատուիրուած է պաշտօնատարաց, մինչեւ որ բոլոր դատն աւարտի:

Գաղղիոյ խորհրդանոցին բացումն ժամանակը մոտենալով հիմակուընէ լսելի կ'ելլան գժտութիւնք եւ տարաձայնութիւնք այլեւայլ կուսակցութեանց մէջ: Գուլանժէ կը պատրաստուի խորհրդանոցին բացուելուն պէս իւր յառաջուան ծրագրին համեմատ յարձակումներ ընել խորհրդանոցին ու կառավարութեան դէմ: Կ'երեւայ թէ Քլոքէ պաշտօնէից գահերէցն ասոր առջեւն առնլու համար խորհրդանոցին բացուելուն պէս սահմանադրութեան մասնական քննութիւնն ու փոփոխութիւնն պիտի առաջարկէ. սակայն այժմէն իսկ Զափաւորականներն ասոր ընդդէմ կը խօսին իրենց օրագրաց մէջ, եւ հաւանականագոյնս պաշտօնարանի անկումն առ դուրս է:

ՀՐԱՏԱՐԱԿԵՑ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԽՄԲԱԳԻՐ
Հ. ՌՈՖՖԱԷԼ Վ. ՊԱՐՈՆԱՅ

ՎԻԵՆՆԱ, ՄԻՒԹԱՐԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ (W. HEINRICH)

digitised by A.R.A.R.@